

F PETRA SOVDAT, MATIČ CVELBAR
finance@finance.si

»Možnosti za izhod iz krize imamo. Če želimo imeti socialno državo, pomeni, da bo davčni priručnik nekoliko večji, kot če bomo imeli državo, ki bo igrala vlogo regulatorja oziroma skrbnika za najosnovnejše potrebe države kot skupnosti. Načeloma nisem za to, da bi v prihodnjih letih dodatno davčno obremenjevali ljudi.« Mislim, da je možna gospodarnjša uporaba davkoplačevalskega denarja. Politiki moramo stopiti skupaj in ukrepati. Takoj, da ne bo prepozno, kot je bilo pri bankah.«

Znamenja okrevanja bi lahko bila vidna prihodnji božič, napoveduje predsednik Borut Pahor

Prodati bi morali vse banke!

Kaj je največja lekcija podatkov o bančni luknji?

Če res želimo prek točke preloma, je najpomembnejše to, da ukrepamo pravočasno, ne, ko je že vsega konec. Na več frontah, pogumno in skupaj. Govorim o reformah, zdravstveni, pokojninski, visokošolski, reformi javnega naročanja... Vsi ti pod sistemi so v krizi. Brez sodelovanja strank ne bo šlo. V tej sobi, kjer danes sedimo, smo imeli sestanek vseh predsednikov strank 2. decembra. Dogovorili smo se, da bodo do konca februarja prediskutirali možnosti za dogovor o izhodu iz krize in modernizaciji države. Če bo tako, lahko z zmernim optimizmom vidimo konec leta 2014 kot točko preboja.

Iz Bruslja nam sporočajo o nujnosti reform. Kakšne reforme pa bi potreboval Bruselj?

Ne verjamem, da je mogoče ob zdajšnji institucionalni ureditvi EU voditi našo skupno evropsko domovino, kot si želi večina Evropejcev. Kot varen in miren dom, ki bo hkrati dom blaginje. Mislim, da je zato treba dati v roke več moči in odgovornosti skupnim institucijam, ki ju zdaj nimajo. Bruselj je veliko preveč v rokah birokratske elite, in ne politične. Mislim pa, da po evropskih volitvah lahko pričakujemo novo iniciativo Francije in Nemčije.

Katerim ekonomistom najbolj zaupate?

Z imenom in priimkom ne bom odgovoril. Ko pridejo zapleteni položaji, se hitro javijo ljudje, ki imajo zanje razlago ali celo rešitve. Pogledam, kaj so ti ljudje rekli pred petimi ali desetimi leti, ko smo našli razvojne probleme in njihove rešitve in koliko so imeli prav ali ne. So ljudje, ki so imeli ob začetku te krize praviše presjelo narave krize in so dali tudi praviše ocene za usmeritev in ravnanje države. Na takšne se bolj zanesem, ker so dokazano prepričljivejši v svojih ocenah.

Pred nedavnim ste predlagali spremembo volilnega sistema, s katero bi zvišali volilni prag na pet odstotkov.

To je pomembno, a ni glavno. Glavno je, da bi imeli volivci s preferenčnim glasom možnost izbire poslanca. To ni nepomembno, če želimo, da ljudje zaupajo v državni aparat.

Zakaj pa se niste odločili za nekaj bolj ambicioznejega? Bo Slovenija kdaj zrela za večinski sistem? Bi bil ta za nas koristen?

Bolj me zanima kombinirani sistem. Slabost pa je dejstvo, da bi morali 88 volilnih okrajev spremeniti v 44. S tem bi 44 poslancev dobili po proporcionalnem, 44 pa po večinskem enokrožnem sistemu. Ampak za to spremembo bi morali v parlamentu dobiti 60 glasov. To je manj verjetno, kot da bi prišli vsaj do proporcionalnega sistema z repom in glavom.

Najprej »vzgodovinsko« vprašanje, gospod predsednik. Ste zdaj srečni? Sem.

Kaj vas osrečuje?

V zvezi s tem vprašanjem sem postal bolj ponižen. Ni treba več cele pogače, tudi drobtinice me osrečujejo.

V preteklosti smo bili od vas navajeni, da ste se veliko oglašali. Od januarja, ko so se objavile poročila KPK začele politične krize, ste bolj rezervirani. Zakaj tak komunikacijski preobrat?

Statistika, ki pa verjetno ne pove vsega, pravi, da sem imel letos 153 govora in 37 izjav za javnost. To ni malo. Povprečno se udeležujem dveh dogodkov na dan. Torej je moja komunikacija z javnostjo izredno živahna. Se pa ne odzivam nujno na dnevne dogodke, ampak na tiste, za katere menim, da so strateški. V zadnjih govorih skoraj ni takega, kjer ne bi opozarjal na to, da je zdravstveni sistem dva koraka do sesutja. Vendar se to skoraj nikjer ne zabeleži. Očitno ni relevanten, ker je javnost osredotočena na korupcijo v zdravstvu. Veliko si prizadevam za tujnost reforme.

Se vam zdi, da smo Slovenci v tem trenutku na moralnem dnu ali lahko pademo še globlje? In, kar je še pomembnejše, kaj moramo storiti, da se dvignemo?

V prihodnjem letu bi lahko videli luč na koncu predora. In tu ne mislim le na ozek krog strokovnjakov, temveč na večino javnosti. K temu me spodbujajo nekateri bolj optimistični gospodarski kazalci, kot smo jih bili javni v zadnjih letih, pa tudi večji zagon pravne države, ki bolj uspešno sankcionira protipravna ravnanja, ki so že bila storjena, ter sprememba zakonodaje v smislu, da se take stvari ne bi dogajale. Dobra stran krize je, da je razkrila temnejšo plat zgodbe o uspehu v času tranzicije. Brez krize bi obstajala velika nevarnost, da bi se divja privatizacija, zlorabe položaja in vse, kar sodi v to agendo, nadaljevali.

Smo priča poglavljenemu nezaupanju ljudi v državo, politiko, v institucije, ampak nekaj je jasno: zaupanje je svetilnik politike. Dokler politika ne bo naredila domače naloge, ga ne bomo dobili. Domača naloga pa je, da pomaga k izhodu iz krize in moralni obnovi. Prepričan sem, da lahko v letu 2015 pričakujemo ne le boljše gospodarske razmere, temveč tudi večjo samozavest ljudi in neko novo upanje, ki smo ga tako zelo pogrešali.

Volivci, davkoplačevalci od politikov že leta poslušamo stavke v smislu »jesvikven«. Da bodo zmogli. Zgodi pa se nič, Slovenija še bolj pada, čedalje več ljudi je na cesti, odkrivajo se novi sumi kaznivih dejanj. Ste prepričani, da res zmorejo? Bi bilo bolje, da poiščemo pomoč v tujini? Ne mislim finančno, predvsem organizacijsko, da bi se prej pobrali.

Kot veste, sem zelo naklonjen temu, da bi se vzpostavili boljši pogoji za večja tujna vlaganja, to avtomatično priključuje tujo pamet, mentaliteto, želimo si te, ki je usmerjena v razvoj in odgovornost, gospodarnost. Nič nimam proti temu, da bi pri sankcioniranju nekaterih strateških nepravilnosti v razvoju, denimo bančnem sistemu, poklicali na pomoč tuje strokovnjake. Islandska izkušnja, ko so poklicali francosko preiskovalko, mi je blizu.

Čemu se potem slovenska politika tako otepa tuje pomoči?

Sam se je ne. Res pa je, da ne le v politiki, temveč tudi v širši javnosti prevladuje stališče, ki smo mu rekli »nacionalni interes«. Zdjaj se je pokazalo, da je ta politika obsoletna in da je treba videti neko drugo perspektivo. Zavzemam se za privatizacijo vseh treh bank.

V nasprotju z nekaterimi menim, da ni potrebno, da država obdrži 25 odstotkov plus eno delnico NLB. To bi odgnalo vlagatelje iz zahodne hemisfere. Saj tudi KBC ni

šla zato, ker bi imela premajhen delež, temveč zaradi vmešavanja politike. Zame je pomembno, da imamo banke, ki opravljajo kupoje delo, da servisirajo gospodarstvo in prebivalstvo. Ne pa lastništvo bank, ki tega ne opravljajo. Do zdaj smo se preveč osredotočali na to vprašanje.

Prav tako bi lahko pri upravljanju državnega premoženja, v uprave dali tuje strokovnjake in da bi morali zakonodajno prilagoditi tako, da ne bi omejevali njihovega sodelovanja, temveč ga spodbujali.

Zakaj samo govorimo o tem?

Prizadevam si, da se ne bi zamajala elementarna zavest, da lahko Slovenci svoje težave premagamo sami. Sicer bi spoznali, da jih ne moremo, to pa pomeni, da ne moremo biti gospodarji svoje usode in se moramo vedno znova priključevati tistim, ki bodo odločali namesto nas. Mislim, da smo to sposobni sami. Ni pa treba, da o vsem odločamo sami. Ampak, da v globalnem svetu z vami sodelujejo, zaradi vašega interesa, ne njihovega, tudi drugi, ki imajo več izkušenj, znanja. Mislim, da smo zdaj presotopili rubikon.

Kje se to vidi? V tem, da ECB in evropska komisija že od poletja v živo spremljata sestanke na Banki Slovenije?

Tudi. Bilo bi mi zelo neprijetno, če sem preveč optimističen. Zdi pa se mi, da smo v letu preloma. Vsaj možnosti za to so. Predsednik, ki so prevladovali vse od nastanka države, so postali prehrčki, da bi se upirali času. Kriza je ciklična. Da ostajamo znotraj razvojne paradigme sveta, znotraj katere se vrtili moderni svet. Otrsteti se moramo pred sodbo, zaradi katerih nismo znali naprej. Mislim zlasti na »nacionalni interes«. In jasno je, da moramo biti bolj hitri in odločni, drugače nam bodo tehnologija in drugi vzvodi razvoja ušli, mi pa bomo ostali na robu razvoja.

Veste pa, da vedno poudarjam, da moramo ostati v skupini najbolj napredne, povezane v EU. Ni le vprašanje, ali si to želimo. Kmalu se lahko postavi vprašanje, ali smo sploh še kvalificirani za to.

Kot premier ste že govorili o Evropi dveh hitrosti...

Zlasti po evropskih volitvah se utegne začeti proces iskanja konsenza o novi evropski ustavi in morda je pri večjih in gospodarsko uspešnejših državah več pripravljenosti za to.

Vas je velikost bančne luknje presenetila?

Je v okviru pričakovanih. Ampak, da se razumemo, to je resna težava. Dobro je, da jo lahko rešimo sami, slabo pa, da gre toliko denarja davkoplačevalcev v sanacijo bančnega sistema. Dobro je tudi, da se hkrati zaostrojuje odgovornost v zvezi z napačnimi ravnanji - ne le protipravnimi, temveč tudi v zvezi z napačnimi presojami. Tu nihče ne sme biti izvezet.

Nekje sem ujela, da vam - kot premieru - tedanji finančni minister Križanič ni povedal, da imajo domače banke take težave. Drži?

Teško bi izrekel tako hudo obtožbo, zlasti ker vem, kakšen je Križaničev pogled na bančni sistem - drugačen od mojega. Njegov je bil v smislu gledanja skozi prizmo »nacionalnega interesa«. V letu 2009 je bila fotografija bančnega sistema ugodna, če pa bi pogledali film, bi videli, da se rana gnoji. Ko smo diskutirali o ustanavljanju slabe banke, ta ideja ni prevladala. Spominim se Lahovnika, ki mi je rekel: »Predsednik, opravljamo nalogo, ki bjo morale opravljati banke.« Pogovarjala sva se o privatizaciji. Da bi se s tem tudi sami veliko naučili. Ampak sva ostala bolj osamljena pri tem mnenju.

Če se navežemo na prejšnje vprašanje: kako bi lahko Božo Jašovič naredil kar koli, če je dobil klic od Franca Križaniča?

ča, da ne sme prodati Mercatorja? Ali v NKBM, če dobijo trije direktorji državnih podjetij klic Marka Goloba, da morajo kupiti delnice NKBM, da banke ne bi dobili tujci? Bi bilo smiselno, da bi se vzpostavil sistem z možnostjo, da bi tudi politiki odgovarjali za napačna ravnanja, pa ne mislim le na volitve? Škoda je izmerljiva.

Mislim, da je treba videti tudi to možnost in da je ta pred nami. Navsezadnje ne samo skozi preiskovalno komisijo, ki pravkar začena opravljati delo, ampak tudi skozi druge organe pregona politika pri tem ne bo izvzeta.

Vsekakor potrebujemo nekaj, kar bi dalo tudi javnosti potrebno verodostojno zupanje, da poteka neki kakovosten postopek, ki bo odkril ne samo tiste, ki so protipravno ravnali, ampak tudi tiste, ki so imeli zelo napačne presoje in imajo v tem smislu neko odgovornost.

Gre tudi za vprašanje, ali smo se iz te zgodbe kaj naučili. Tukaj pa je moja slutnja slaba - premalo. Čakamo, da se sesuje zdravstveni sistem, in potem bodo vsi začeli spraševati, zakaj ni nihče opozoril na to. S svetlobno hitrostjo se bližamo točki, ko bomo morali, ne samo zaradi fiskalnih, koruptivnih, temveč zaradi strukturnih razlogov v našem javnem zdravstvu, kupiti zdravje. In to bo naše ljudi upravičeno vrglo iz tira.

Kaj torej potrebujemo? Macolo, da nekoga po glavi? Kaj lahko naredimo, da se to spremeni?

En vzvod je gotovo ta, da se bolj odpre slovenski prostor z navzočnostjo tuje konkurence. Gotovo. Domače in tuje.

Vztrajam, da mora biti Slovenija gospodar svoje politične usode. Prizadevam si, da bi razumeli, da to v sodobnem času lahko storimo le pod pogojem, da smo odprta družba. Ampak očitno smo tisti, ki vztrajamo pri tem viduju, trenutno še v manjšini, mislim pa, da postajamo vse močnejši. Je slovenska politika zaradi tega nauka da nes bolj sposobna presojeti razmere in pravočasno sprejeti odločitve? Nekoliko, ampak ne toliko, kot bi si želeli.

Veste, kaj se nam utegne zgoditi? Zaradi nekaterih gospodarskih kazalcev za prihodnje leto, ki so povezani z okrevanjem na evrskem območju, lahko kdo prehitro sklepa, da Slovenija okrevata. Slovenija bo na ravni kazalcev dejansko izšla iz gospodarskega dna, a to bo še zelo daleč od tega, kar si želimo, da bi Slovenija bila po krizi. To je moderna, kompetitivna in hkrati solidarna družba, ki bi lahko bila strateška na območju najbolj povezanih držav Evropske unije. Mi še nisemo na tej točki.

Dajete občutek, da vas politiki tudi na izvršilni oziroma zakonodajni strani ne poslušajo najbolj.

To ni njihova dolžnost. Ne razglasam se za modreca, vendar imam nekaj dragocenih izkušenj, ki jih drugi niso imeli možnosti pridobiti. Bil sem predsednik DZ, vlade in zdaj sem predsednik države. Imam nekaj izkušenj, kaj je mogoče storiti in česa ne. Kaj ovira in kaj spodbuja presojo, da bi se razvijali v smer, za katero mislim, da si je večina Slovencev želi. Za to si ne prizadevam tako, da bi vsak dan kritiziral ali učil, ampak želim, da bi spodbujal procese dobrih praks in tega, kar mislim, da je treba spodbuditi, da bi tako inspiriral tisto, za kar mislim, da je koristno za naš razvoj.

Lahko odkrito poveste, katere napačne vaše vlade ponavlja zdajšnja vlada?

Skrajno težko je v teh razmerah gledati na pravilne odločitve, ki vodijo državo strateško iz krize in daleč naprej v prihodnost, in hkrati misliti na uspeh prihodnje leto. To dvoje se izključuje. Skoraj.

Niste bili ravno odkriti. Eno napako ste že omenili - NLB. Govorim o bančnem sistemu na splošno.

fao
37.2.1

Najlepša slovenska knjiga 2013

NAJLEPŠE DARILO ZA LJUBITELJE JADRANA ...

- portreti divjih jadranskih rib
- 35 preprostitih receptov za vsak dan
- odlične fotografije in ilustracije

Za naročila do 20.12. bo darilni paket pri vas do božičnega večera! Vseeno ne odlašajte, ker je zaloga omejena.

Za naročila do 20.12. bo darilni paket pri vas do božičnega večera! Vseeno ne odlašajte, ker je zaloga omejena.

01 530 55 00
gsm: 041 82 61 61

OGLEDA

fao
37.2.1

Najlepša slovenska knjiga 2013

NAJLEPŠE DARILO ZA LJUBITELJE JADRANA ...

- portreti divjih jadranskih rib
- 35 preprostitih receptov za vsak dan
- odlične fotografije in ilustracije

Za naročila do 20.12. bo darilni paket pri vas do božičnega večera! Vseeno ne odlašajte, ker je zaloga omejena.

Za naročila do 20.12. bo darilni paket pri vas do božičnega večera! Vseeno ne odlašajte, ker je zaloga omejena.

01 530 55 00
gsm: 041 82 61 61

OGLEDA